

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. Origo Pelagianæ hæresis recensentur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

DISPUTATIO PRIMA

De Hæresi Pelagiana.

NON intendimus hic ea quæ ad sufficientiam & efficaciam divinæ gratiæ, aliasque controversias, ad Tractatum de auxilijs pertinentes, spectant, resolvere; cum hoc à Summis Pontificibus Paulo V. Urbano VIII. Innocentio X. & Alexandro VII. severissimè cautum sit: sed ea tantùm quæ ad Pelagianæ & Semipelagianæ hæresis historiam pertinent, breviter discutere; ut expulsi errorum nebulis, veritatis catholicæ radius, & divinæ gratiæ splendor magis effulgeant.

ARTICVLVS PRIMVS.

Origo Pelagianæ hæresis describitur.

I. **E**tsi aliqui existiment Pelagium fuisse primum inter hæreticos, qui gratiæ Dei efficaciam & necessitatem sustulit; idque videatur innuere Vincentius Lirinensis in libro adversus hæreses, ubi ait: *Quis unquam ante prophanum illum Pelagium, tantam virtutem liberi præsumpsit arbitrij, ut ad hoc in bonis rebus per singulos actus adjuvandum, necessariam Dei gratiam non putaret?* Veruntamen certum est, multò ante Pelagium difficultates istas de gratiæ & libero arbitrio incepisse. Nam, ut omittam Judæos, qui, ut ait Augustinus, *Per legem justificari arbitrabantur, sufficiente sibi ad eam custodiendam libero arbitrio;* Unde Apostolus (ut notat idem S. Doctor) gratiam Dei in suis Epistolis adeo extollit & commendat, ut predicator gratiæ appellari meruerit, propter Judæos qui de lege gloriabantur, & libero arbitrio legem sufficere arbitrabantur: omisiss, inquam, Judæis, ad legem Moysis pertinentibus; initio nascentis Ecclesiæ, & in ipso ortu legis Evangelicæ, Simon Magus in disputationibus habitis cum D. Petro, Apostolorum Principe, ex efficacia divinæ voluntatis & gratiæ liberum nostrum arbitrium negavit, ut refert S. Clemens lib. 3. recognitionum. De quo videri possunt quæ in Tractatu de prædestinatione, ex Reverendissimo Patre Libelli, Sacri Palatii Magistro, retulimus, & de verbo ad verbum transcripsimus. Item Clemens Alexandrinus, qui floruit anno 204. lib. 5. Stromatum initio scribit Basilidem, Valentinum, & Marcionem, asseruisse hominem per naturæ vires posse credere, bene operari, & salvari. In hoc tamen errore impugnando non sunt immorati Patres qui illo sæculo floruerunt, & contra illos Hæreticos scripserunt: quia circa alium errorem, quo illi Polytheismum, seu Deorum multitudinem moliebantur introducere, quique tunc majus illis negotium facessabat, erant intenti.

2. Basilidi & Valentino successit Origenes, qui eundem errorem de sufficientia liberi arbitrij, ad bene operandum sine gratiæ, renovavit, dixitque Deum dare nobis ut possimus, non autem ut velimus & agamus; sicut refert D. Thomas 3. contra Gent. cap. 89. ubi sic ait: *Quidam non intelli-*

Tom. IV.

A gentes qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit absque præjudicio libertatis, conati sunt has auctoritates male exponere, ut scilicet dicerent quod Deus causat in nobis velle & perficere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic quod faciat nos velle hoc aut illud: Sicut Origenes exponit lib. 3. Periarchon, liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas. Unde Origenem primum, aut saltem præcipuum Pelagianæ hæresis architectum fuisse, plures existimant, & satis apertè colligitur ex D. Hieronymo Epist. ad Cresiphontem, ubi alloquens Pelagium, ait: *Doctrina tua Origenis ramusculus est:* & in præfat. lib. 1. Commentariorum in Jeremiam, Grunium (quo nomine Rufinum Origenis discipulum & sectatorem indigitare solet) præcursorem Pelagij nuncupat. Ab eodemque Rufino se audivisse, non traduci peccatum originale, affirmavit Celestius, Princeps Discipulorum Pelagij, in judicio Episcopali Carthagenensi, in quo fuit damnatus, & ab Ecclesia Carthagenensi expulsus, ut refert Augustinus lib. de gestis Pelagij cap. 22.

C Ex illorum ergo Hæreticorum sæce ac cineribus Pelagianæ hæresis, ut virulenta vipera, proslivit, & obstetricante manu Diaboli, eductus est coluber ille tortuosus, qui totum gratiæ Dei spiritum, morsu venenoso extinguere conatus est.

Fuit autem Pelagius natione Britannus; unde à Prospero in carmine de ingratis, *Coluber Britannus*, appellatus est. Vel ut magis placet D. Hieronymo, præfat. in 3. lib. in Jeremiam, Scotus: *Lairat* (inquit) *per Alpinum canem* (Celestium scilicet ejus Discipulum) *grandem & corpulentum, habet enim originem Scotica gentis de Britannorum vicinia.* Professione fuit Monachus, ingenio præstanti & acuto, eloquioque facundus, ut sæpe affirmat D. Augustinus; idque satis testantur tum ejus Epistola ad Demetriadem virginem (quæ habetur inter supposititias D. Augustini) tum quædam scriptorum ejus fragmenta, relata & refutata ab eodem S. Doctore variis locis. Quare minus assentior D. Hieronymo, qui in Epistola ad Cresiphontem, præfixa tribus libris Dialogi adversus Pelagianos, & lib. 2. ejusdem Dialogi, & in præfat. libri 1. Commentariorum in Jerem. ejus ingenium despicit, & tanquam loquendi imperitum deridet.

Moribus etiam illum adeo fuisse probum & religiosum, ut pro sancto, & in virtutibus Christianis eximie præfecto haberetur, testatur S. Augustinus lib. 3. de peccat. meritis cap. 1. his verbis: *Post paucissimos dies legi Pelagij quadam scripta, viri, ut audio, sancti, & non parvo provectu Christiani.* Idemque confirmant aliqui ex Epistola 4. Chrysostomi ad Olympiadem, ubi sic ait: *De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur quot quantisque coronis digni sint, qui forti animo in acie steterunt: cum viros tam pios, ac sanctos, tantæque tolerantia vi-*

A ij

Quamvis alij existiment Pelagium illum, de quo loquitur Chrysostomus, non fuisse hunc hæresarcham, cujus errores describimus: quia (inquiunt) hæc Epistola Chrysostomi scripta fuit anno Christi 401. quando in exilio versabatur, ut patet ex ejus lectione; Pelagius verò adhuc famâ sanctitatis florebat anno 413. quo anno libros de peccatorum meritis scripsit Augustinus, postquam anno superiori 412. Celestius apud Carthaginem in Episcopali judicio excommunicationem meruisset, ut ipse ait lib. 2. Retract. cap. 33.

5. Sed quidquid sit de hoc: intimius Pelagij mores perspexisse videtur Isidorus Pelusiota, magni illius Chrysostomi discipulus, qui Monachum agens in Oriente, & Pelagij etiam Monachi actiones pressius examinans, easque ad stateram appendens, invenit minùs habentes, nec auri fulgorem esse quod exterius aliquando in Pelagio asfulgebat, sed aurichalcum: unde vagum ejus animum de monasterio in monasterium avolantem, & deliciis ac vitæ molliori inhiantem, ac nidorem carni, & ventris obsonia appetentem libro 1. Epist. 314. his verbis describit: *Tibi ingens annorum turba cantitatem innoxiam, & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans & explorans. Quamobrem si tibi carni nidor, atque obsoniorum condimentum cura est, is qui magistratus gerunt potius blandire, atque urbium caminos vestigare, neque enim homines Eremitæ, facultates eas habent, ut te quemadmodum tibi gratum est excipere valeant. Idipsum testatur Orosius in Apologia, ubi de Pelagio loquens, ipsum Monoculum appellat, & cutem suam paulò magis curasse, quàm Monachum deceret, affirmat. Et certè non potuit inimicus gratiæ, ventris non esse amicus, & qui gratiæ Dei non curabat stabilire cor, escis carnalibus non inhiare; gratiæque spiritui contumeliam faciens, consequens erat, ut malè blandas carnis delicias effusè quæreretur, ac de numero eorum esset, de quibus ait Apostolus ad Philip. 3. *Quorum Deus venter est*; quia nimirum in ventris deliciis, & carnis voluptatibus, ultimum finem constituunt.*

ARTICVLVS II.

Varij status Pelagianæ hæresis recensentur.

6. **Q**ui accuratius SS. Patrum volumina scrutati sunt, varios Pelagianæ hæresis status seu gradus distinguendos esse censent. Primus fuit veluti Ethnicismus à Philosophis acceptus; in quo Pelagiani, nullâ factâ mentione gratiæ, naturam hominis sufficere dicebant ad quæcumque opera virtutum exercenda, ad servanda omnia Dei mandata, & vivendum sine ullo peccato, ac denique ad veram & æternam felicitatem consequendam. Unde Pelagius Epistolâ ad Demetriadem nobilissimam virginem cap. 2. sic ait: *Quoties mihi de institutione morum & sanctæ vitæ conversatione dicendum est, soleo primò humane nature vim qualitatemque monstrare, & quid effici possit ostendere, ac jam inde audientis animum ad species incitare virtutum, &c. Optima enim animi incitamenta sunt, cum docetur aliquis posse quod cupiat.*

7. Hunc Pelagij errorem variis in locis reprehendit ac detestatur Augustinus: nam lib. 3. contra Julian. cap. 2. hæc scribit: *Natura ista in tantas & tam manifestas collapsa miseras, liberatorem, mundatorem, redemptorem Christum habet necessa-*

rium; non Iulianum, non Celestium, non Pelagium laudatorem. Et lib. 3. contra duas Epistolas Pelagian. cap. 14. *Non sic (inquit) debemus laudare Creatorem, ut cogamur dicere, imò vero convincamur dicere superfluum Salvatorem. Naturam hominis dignis laudibus honoremus, easque laudes ad Creatoris gloriam referamus: sed quia nos creavit, ita sumus grati, ut non simus quia sanat in-grati.*

Hunc verò statum Pelagianismi ad Paganismum potius quàm ad hæresim diximus pertinere: quia asserere, hominem ipsum sibi, repudiato omni, sive Dei, sive alterius adjutorio, ad omnem virtutem, sapientiam, felicitatemque sufficere, purum putumque Ethnicæ Philosophiæ somnium est; ut patet ex his verbis Senecæ Epistolâ 53. Pelagio præcipientis: *Est aliquid quo sapiens antecedit Deum; ille natura beneficio, non suo sapiens est. Ecce res magna, habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei.* Ecce suo beneficio, non Dei auxilio, sapientem fieri hominem putat! Unde Epist. 20. *Huc (inquit) cogitationes tue tendant, hoc cura, hoc apta, omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis temetipso, & ex te nascentibus bonis. Quæ potest esse felicitas Deo propior? Quasi ceterorum bonorum vota Deo essent remittenda; ad parandas verò animi opes, homo sibi ipsi sufficeret. Quare rursus Epist. 124. ait, Unum bonum esse, quod beata vitæ causa & firmamentum est, sibi FIDERE.* Similia habet Tullius in libro de natura Deorum, ubi in persona Cottæ inquit, *Quia sibi quisque virtutem acquirit, neminem unquam acceptam Deo retulisse: propter virtutem enim jure laudamur, & de virtute rectè gloriamur; quod non contingeret, si id donum à Deo non à nobis haberemus.* Et paulò post subdit: *Judicium hoc unicum mortalium est, fortunam à Deo petendam; à seipso sumendam esse sapientiam.*

Ex his impuris prophane & gentilis Philosophiæ lacunis, hauſta videntur illa Pelagij verba quæ tantopere Augustinus detestatur: *Spirituales divitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo jure laudanda es, in his merito ceteris præferenda es, quæ nisi ex te et in te esse non possint.* Unde Faustus lib. 1. de gratia cap. 1. hæc scribit: *Pelagius dicit quod ad obtinendam salutem natura hominis sibi sola sufficit.*

Secundus status seu gradus Pelagianæ hæresis fuit veluti semi-ethnicismus, in quo Pelagiani naturam ipsam tanquam gratiam cognoscere & prædicare ceperunt. Cum enim Pelagius malè audiret apud Catholicos, quòd necessitatem gratiæ negaret, ad declinandam invidiam, & fucum Catholicis faciendum, moderationem, quandam suæ sententiæ speciem tenèis adhibuit, capiteque nomine gratiæ, liberum arbitrium intelligere; quia gratis à Deo, id est nullis nostris præcedentibus meritis, in ipsa creatione nobis collatum est; & eatenus affirmavit, gratiam esse necessariam ad bene operandum, & peccatum vitandum, quatenus sine libero arbitrio, neque bene agere, neque à malo abstinere possumus. Sic testatur Augustinus serm. 11. de verbis Apostoli cap. 7. ubi de Pelagianis ait: *Disputantes contra gratiam pro libero arbitrio, fecerunt auribus piis & Catholicis offensionem; ceperunt horri, ceperunt ut certa perniciēs devitari, cepit de illis dici quòd contra gratiam disputarent, & invenerunt ad relevandam istam invidiam tale commentum: non, inquit, contra gratiam Dei dispuo, Unde probes? Eo ipso (inquit)*